

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXX: — Wydana i rozesłana dnia 6. października 1896.

Treść: *N* 183. Rozporządzenie do dziekanatów wydziałów prawnych i politycznych, jakoteż do prezydyów komisji egzaminów rządowych teoretycznych, zawierające instrukcyę w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych teoretycznych, które zdawać mają uczniowie prawa i w przedmiocie urzędowania komisji do egzaminów rządowych teoretycznych.

183.

Rozporządzenie Ministra wyznań i oświaty z d. 23. września 1896,

do dziekanatów wydziałów prawnych i politycznych, jakoteż do prezydyów komisji egzaminów rządowych teoretycznych, zawierające instrukcyę w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych teoretycznych, które zdawać mają uczniowie prawa i w przedmiocie urzędowania komisji do egzaminów rządowych teoretycznych.

W myśl §. 31go rozporządzenia wykonawczego z dnia 24. grudnia 1893, *Dzien. rozp. min.* Nr. 1 z r. 1894 (*Dz. u. p.* Nr. 204 z r. 1893) do ustawy z dnia 20. kwietnia 1893 (*Dz. u. p.* Nr. 68) o urzędzeniu nauk prawnych i politycznych, tudzież egzaminów rządowych, uznają za stosowne wydać następujące szczegółowe postanowienia w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych i urzędowania komisji do egzaminów rządowych.

§. 1.

Egzamina rządowe teoretyczne zdaje się ustnie i publicznie. Egzamina rządowe prawno-historyczne odbywają się zwyczajnie w uniwersytecie, sądowe i polityczne w budynku urzędowym Władzy politycznej krajowej lub innej Władzy publicznej a w uniwersytecie tylko w takim razie, jeżeli w budyn-

kach urzędowych powyżej oznaczonych niema odpowiednich lokali do odbycia egzaminu.

§. 2.

Rzeczy potrzebnych dostarcza komisji egzaminacyjnej na jej żądanie ustne lub piśmienne Władza polityczna krajowa, która zarządza także co potrzeba pod względem dostarczenia komisji do pomocy potrzebnych pisarzy i sług. Do tych egzaminów, które odbywają się w uniwersytecie, Władze akademickie mają dostarczyć pisarzy i sług, tudzież oświetlać i opalać lokale.

§. 3.

W komisji do egzaminów rządowych sądowych i politycznych utrzymywać należy po dwa protokoły, protokoł podawczy na zgłoszenia się z rubrykami: liczba bieżąca, dzień zgłoszenia się, nazwisko kandydata, wzięcie taksy na przepis i zapłcenie, termin egzaminu i wynik egzaminu, tudzież protokoł prezydyalny do wszystkich innych nadchozących przedmiotów.

W komisji do egzaminów rządowych prawno-historycznych utrzymywać należy tylko protokoł prezydyalny.

Protokoły te, dopóki komisya potrzebuje ich do załatwiania spraw bieżących, jakoteż wszelkie inne akta komisji egzaminacyjnej zachowuje prezes, a następnie oddają się do registratury Władzy politycznej krajowej.

Pod względem uwolnienia od opłaty pocztowej korespondencji, które komisye do egzaminów rządowych wymieniają między sobą i z c. k. Władzami, obowiązują postanowienia rozporządzenia ministerjalnego z dnia 16. października 1850, l. 8308, a względnie ustawy z dnia 2. października 1865 (Dz. u. p. Nr. 108).

§. 4.

Prezes każdej z trzech komisji do egzaminów rządowych kieruje samodzielnie podwładną komisją egzaminacyjną i zawiaduje jej sprawami. On jest za to odpowiedzialny, żeby w komisji wszystko, co się tyczy egzaminów rządowych, było urządzone i przeprowadzone odpowiednio zamiarowi ustawy. W szczególności jego także jest obowiązkiem staranne zbieranie i utrzymywanie w ewidencji odnośnych ustaw, rozporządzeń i przepisów.

Prezesa, dla zaszłej przeszkody niemogącego urzędować, zastępuje najstarszy stopniem wiceprezes, albo, jeżeli wiceprezes nie jest mianowany lub gdyby i zamianowanego wiceprezesa zaszła przeszkoda, najstarszy według lat służby zwyczajny profesor uniwersytetu, w przymocie członka do komisji należący (§. 18 rozporządzenia wykonawczego), kładzie się jednak za warunek, żeby tenże zostawał jeszcze w czynnej służbie.

§. 5.

Wszyscy zwyczajni i nadzwyczajni profesowie wydziału prawnego i politycznego są na mocy swego urzędu nauczycielskiego komisarzami egzaminacyjnymi do swego przedmiotu w odnośnej komisji egzaminacyjnej. Mogą jednak być mianowani egzaminatorami także do innych przedmiotów i do innych komisji.

Oprócz tego także inni biegli będą w miarę potrzeby mianowani komisarzami egzaminacyjnymi (§. 17 rozporządzenia wykonawczego).

Komisarzy egzaminacyjnych mianuje się do przedmiotów szczególnych lub bez żadnego ograniczenia do wszystkich przedmiotów odnośnego egzaminu na trzechletni okres urzędowania, po upływie którego mogą być ponownie do urzędu egzaminatorów powołani.

Dla komisarzy egzaminacyjnych już mianowanych w czasie wydania instrukcji niniejszej, trzechletni okres ich urzędowania liczyć się ma od chwili, w której instrukcja niniejsza wejdzie w wykonanie.

Członków komisji egzaminacyjnej mianuje Minister wyznań i oświaty zwyczajnie na wniosek jej prezesa (jeżeli są urzędnikami, w porozumieniu z ich przełożoną Władzą naczelną).

§. 6.

Komisarz egzaminacyjny egzaminować ma zwyczajnie z tego przedmiotu, do którego jest mianowany, jeżeli zaś mianowany jest do kilku przedmiotów lub bez żadnego ograniczenia, winien egzaminować z tego przedmiotu, który mu prezes w chwili aktu egzaminacyjnego wyznaczy. Wyjątkowo jednak prezes może członkowi komisji egzaminacyjnej, mianowanemu do pewnego przedmiotu, poruczyć za jego zgodą egzaminowanie także z innego przedmiotu.

Na egzaminie rządowym prawno-historycznym przedmioty egzaminu rozdzielać należy stosownie do §. 16go rozporządzenia wykonawczego między trzech komisarzy egzaminacyjnych w taki sposób, żeby z prawa rzymskiego egzaminował w każdym razie jeden egzaminator, w skutek czego jeden z dwóch innych egzaminatorów objąć musi dwa przedmioty.

§. 7.

Komisarze egzaminacyjni, otrzymawszy od prezesa wezwanie, obowiązani są przybyć punktualnie na wyznaczone egzaminy.

Jeżeli nie mogą przybyć z powodu choroby lub z powodu niezmiernie pilnych, nie cierpiących zwłoki czynności zawodowych, winni niezwłocznie uwiadomić o tem prezesa. Również uwiadamić mają prezesa o oddaleniu się z miejsca egzaminu na czas dłuższy.

§. 8.

Prezes tworzy w myśl §. 16go rozporządzenia wykonawczego komisye do poszczególnych aktów egzaminu (komisye specjalne) według swego uznania. Komisye te składać się mają do każdego z trzech egzaminów rządowych teoretycznych z przewodniczącego i z trzech komisarzy. Tylko w tym przypadku, jeżeli członek powołany do uczestniczenia w komisji specjalnej nie może z powodu przeszkody przybyć a wyznaczenie wcześniej na jego miejsce innego egzaminatora sprawiałoby prezesowi szczególne trudności, prezes upoważniony jest odbyć ważnie egzamin wyjątkowo tylko z dwoma komisarzami egzaminacyjnymi, o ile do jednego przedmiotu egzaminu może sam sprawować urząd egzaminatora.

Przy tworzeniu komisji specjalnych winien prezes mieć ile możności wzgląd na to, żeby w każdym egzaminie rządowym politycznym współdziałał najmniej jeden profesor, i żeby w każdym egzaminie prawno-historycznym i sądowym współdziałali najmniej dwaj profesorowie, wyjątkowo jednak miejsce profesora zając także docent do komisji należący. Przestrzegać należy, żeby odbywanie egzaminów rządowych nie odrywało profesorów w nich

uczestniczących od właściwego powołania nauczycielskiego na dłużej niż to jest niezbędnie potrzebne.

Komisarze powinni być częściej zmieniani, atoli w taki sposób, żeby wszyscy członkowie komisji w ogólności mniej więcej jednakowo byli zatrudniani.

§. 9.

Stosownie do postanowień §. 21go rozporządzenia wykonawczego i pominąwszy przypadek, poniżej w §. 10 przewidziany, kandydat zgłasza się do egzaminu rządowego prawno-historycznego u dziekana, w tym terminie, który w §. 22 owego rozporządzenia jest ustanowiony. Dziekan winien zbadać prośbę i załączki, i jeżeli według istniejących przepisów nie zachodzi żadna przeszkoda do przypuszczenia do egzaminu, załatwia ją napisaniem w krótkości na prośbie pozwolenia. Prośbę razem z załączkami wręcza się kandydatowi i tenże, stając do egzaminu, winien ją prezesowi komisji złożyć.

W razie pomniejszych zawad, które kandydat może niezwłocznie uchylić, należy dać mu odpowiednio wskazówki, w przypadkach zaś wątpliwych, jeżeli kandydat obstaje przy prośbie, postarać się należy o stanowczą uchwałę grona profesorów.

Po upływie terminu do zgłaszania się, dziekan układa abecadłowy spis nazwisk kandydatów przypuścić się mających do egzaminu i oddaje go odręcznie prezesowi komisji egzaminacyjnej.

Prezes ze względu na ilość kandydatów i komisarzy egzaminacyjnych, którzy są mu przydani, wyznacza w porozumieniu z dziekanem terminy egzaminów, poczem dziekan ogłasza je wypisaniem na czarnej tablicy.

Przy ustanawianiu dni egzaminu dla tych kandydatów egzaminu rządowego prawno-historycznego, którzy z upływem czwartego półrocza nauki swojej mają od najbliższego października rozpocząć służbę pod chorągwią w przymocie ochotników jednorocznych i takową odbywać będą poza obrębem miasta będącego siedzibą uniwersytetu, jakoteż dla tych kandydatów, którzy egzamin rządowy prawno-historyczny zamierzają zdać podczas służby pod chorągwią w przymocie ochotników jednorocznych, trzymać się należy postanowień §§. 12go i 13go rozporządzenia ministerjalnego z dnia 12. kwietnia 1889, *Dzien. rozp. min. Nr. 25.*

Do dwóch jednocześnie urzędujących komisji specjalnych odsyła się kandydatów podług abecadłowego spisu nazwisk, zwyczajnie w ten sposób, że przeznacza się ich kolejno jednego do jednej a następnego do drugiej komisji. W podobny sposób postępować należy, gdy kandydaci mają być rozdzieleni między trzy komisje.

§. 10.

Do egzaminu sądowego i politycznego kandydaci zgłaszają się stosownie do postanowień §§. 21 i 23 rozporządzenia wykonawczego u prezesa właściwej komisji egzaminacyjnej. Termin do tego zgłoszenia się nie jest wprawdzie wyraźnie oznaczony, kandydaci jednak, zamierzający poddać się jednemu z tych egzaminów już w ciągu czterech ostatnich tygodni miesiąca lipca, mają zgłosić się najpóźniej aż do 15. czerwca, w przeciwnym razie czekałoby ich to, że do złożenia egzaminu przypuszczonoby ich dopiero w październiku. Toż samo rozumie się o tych uczniach, którzy w myśl §. 12go rozporządzenia ministerjalnego z dnia 12. kwietnia 1889, *Dzien. rozp. min. Nr. 25,* chcą zdać egzamin rządowy prawno-historyczny między 20. a 28. września.

Co do każdego zgłaszającego się stwierdzić należy na podstawie książeczki legitymacyjnej, czy dopełnił przepisanych warunków pod względem trwania nauki, kolegów obowiązkowych i poszczególnych półroczy, które mają być liczone, a co do kandydatów oddalonych, nadto także, czy upłynął termin oddalenia i czy uczynili zadość włożonemu na nich stosownie do §. 27go rozporządzenia wykonawczego obowiązkowi ponownego uczęszczania na wykłady.

Kandydaci, którzy egzamin rządowy sądowy i polityczny zamierzają zdawać w czterech ostatnich tygodniach ósmego półrocza swoich nauk prawnych dołączyć winni potwierdzenie dziekana, że kandydat uczęszcza ostatnie półrocze na przepisane nauki prawne i polityczne, że zapisany był na wszystkie kolegia obowiązkowe i że na podstawie istniejących przepisów nie zachodzi żadna przeszkoda do policzenia mu półroczy, które skończył.

Jeżeli do przypuszczenia kandydata niema żadnej przeszkody, prezes może niezwłocznie wyznaczyć mu dzień egzaminu, wygotować pozwolenie na blankiecie do tego przeznaczonym i natychmiast mu wręczyć lub później pośtać.

Prośbę, na której pozwolenie zapisuje się w krótkości, zatrzymać należy razem z załączkami w aktach; załączki, które podczas egzaminu komisarzy egzaminacyjni muszą mieć przed sobą dla przejrzenia, zwracają się dopiero po złożeniu egzaminu.

W razie pomniejszych zawad, które kandydaci mogą niezwłocznie uchylić, winien prezes dać odpowiednio wskazówki, w przypadkach zaś wątpliwych, wydać mu co do prośby rezolucję piśmienną, z zastrzeżeniem rekursu do Ministerstwa oświaty.

W miarę zgłoszeń wyznacza prezes w każdym z osobna przypadku dni egzaminu, trzymając się w ogólności tej kolei, w której kandydaci zgłaszali się u niego do egzaminów.

Stosownie do potrzeby mogą urzędować jednocześnie dwie komisje specjalne tej samej komisji egzaminacyjnej. Atoli w tym samym akcie egzaminacyjnym nie można więcej jak trzech kandydatów poddawać egzaminowi.

§. 11.

Gdy kandydatowi odmawia się przypuszczenia do egzaminu rządowego, wydać mu należy w tym względzie rezolucję piśmienną w krótkości uzasadnioną. Przeciw tej rezolucji odmownej służy mu prawo rekursu do Ministerstwa oświaty, który podać należy w przeciągu dni 8 a który, jeżeli idzie o egzamin rządowy prawno-historyczny, wnieść należy do dziekanatu, jeżeli zaś idzie o dwa inne egzaminy rządowe, do prezesa dotyczącej komisji egzaminacyjnej, dziekanat zaś a względnie prezes posyła go z wyraźnym wnioskiem do Ministerstwa oświaty.

§. 12.

Wszyscy kandydaci do egzaminu prawno-historycznego, którym do złożenia takowego wyznaczono ten sam dzień, winni stawić się w tymże dniu zanim się egzamin rozpocznie i mają być obecni, dopóki nie zdadzą egzaminu.

Zamiana dni egzaminu między kandydatami, jakoteż stawienie się kandydata, który zgłosił się już do egzaminu, na miejsce tego, który nie stawił się lub który się cofnął, może nastąpić tylko za zezwoleniem prezesa.

Kandydat, samowolnie nie stawiający do egzaminu, traci takse egzaminacyjną, która przepada na rzecz komisji i czeka go to, że jeżeli szło o egzamin rządowy prawno-historyczny, nie będzie już do niego przypuszczony w tym samym terminie, jeżeli zaś szło o egzamin rządowy sądowy lub polityczny, przypuszczony będzie do egzaminu dopiero po wszystkich innych kandydatach, którzy się już zgłosili a według okoliczności w czasie jeszcze późniejszym. Jeżeli taksa nie była jeszcze zapłacona w okresie uchybionego terminu, kandydat przypuszczony będzie ponownie do egzaminu tylko za złożeniem podwójnej kwoty taksy; kandydat zaś całkiem lub od połowy taksy uwolniony nie może już rościć sobie pretensji do tego dobrodziejstwa w nowym terminie.

Cofnąć stratę taksy lub uwolnić od taksy może prezes tylko w takim razie, jeżeli niestawienie się uzna za zupełnie usprawiedliwione.

§. 13.

Takse od egzaminu opłacić ma kandydat przed zdaniem egzaminu. Najpóźniej na 24 godziny przed egzaminem winien kandydat wykazać prezesowi, że ją opłacił, lub że mu służy uwolnienie.

Stępel do świadectwa winien kandydat przynieść z sobą na egzamin.

Postępowanie, dotyczące się poboru taks od egzaminu, składania z nich rachunku i rozdzielania takowych urzędzone jest rozporządzeniem ministerjalnym z dnia 10. marca 1856 (Dz. u. p. Nr. 37).

§. 14.

Egzamina odbywają się w języku niemieckim, o ile dla poszczególnych komisji do egzaminów rządowych nie istnieją pod tym względem osobne przepisy.

§. 15.

Jak długo trwać ma egzamin z każdym z osobna kandydatem, pod tym względem przyjmuje się za zasadę, że dla każdego z nich poświęcić należy nie więcej ale także i nie mniej czasu jak potrzeba, żeby można sumienny i niewątpliwy sąd wydać o uzdolnieniu i stopniu uzdolnienia kandydata. Decyzja pod tym względem należy do prezesa.

Za правило postanawia się, że dla trzech kandydatów egzamin rządowy prawno-historyczny nie ma trwać dłużej jak 2½ godziny, oba zaś inne egzamina rządowe nie dłużej jak po 3 godziny.

Każdą z czterech umiejętności w §§. 12 aż do 14 rozporządzenia wykonawczego pod liczbą 1 aż do 4 wymienionych, uważać należy za jeden przedmiot egzaminu.

Gdyby przy końcu egzaminu wynik jego był jeszcze wątpliwy, prezes może według własnego uznania wezwać jednego lub drugiego komisarza egzaminacyjnego, żeby zadał jeszcze jedno lub kilka pytań.

Gdyby kandydat już przy egzaminowaniu z pierwszego przedmiotu egzaminacyjnego okazał taki brak wiadomości, że musi być bezwzględnie oddalony, można po oznajmieniu tego kandydatowi przerwać z nim egzamin za jego zgodą i przystąpić do uchwalenia oddalenia.

§. 16.

Kolej, w jakiej poszczególni komisarze egzaminacyjni mają egzaminować, ustanawia prezes, on zaś, jeżeli jest egzaminatorem do pewnego szczególnego przedmiotu (§. 18 rozporządzenia wykonawczego i §. 8 instrukcji), egzaminuje na końcu.

§. 17.

Na każdym egzaminie należy ile możności badać, czy kandydat ovladnął cały przedmiot egzaminu. W szczególności zapomocą większej ilości pytań, dotyczących się rozmaitych zakresów, zapobiedz należy tej niewłaściwości, żeby kandydaci zaniedbywali przygotować się z całych oddziałów przedmiotu egzaminu.

Na wszystkich egzaminach badać należy głównie, czy kandydat nabył dostatecznego formalnego wykształcenia prawniczego, a przeto, czy posiada bystrą prawniczą przenikliwość, czy ma sąd samodzielny, czy się wyraża dobrym językiem prawniczym, czy pojął systematykę przedmiotu i czy na podstawie nabytych wiadomości zdoła odpowiedzieć nawet na takie pytania, na które nie mógł się osobno przygotować.

Natomiast nie trzeba przywiązywać wagi wyłącznie do zasobu pamięciowego, nabytego jedynie do egzaminu a po egzaminie znowu zapomnianego.

W szczególności na egzaminie rządowym prawno-historycznym trzymać się należy tego, że dopiero w drugim rzędzie chodzi o rzeczowe szczegóły prawa rzymskiego, kanonicznego i niemieckiego, w pierwszym zaś rzędzie o stwierdzenie, czy kandydat z tych wzorów a w szczególności z jasnych i czystych form prawa rzymskiego przyswoił sobie zasadnicze pojęcia prawne. Kandydatów nie czyniących zadosyć wymaganiom pod tym względem, należy bezwarunkowo oddalić, chociażby okazywali jak najdokładniejszą znajomość szczegółów. Egzaminując z historii państwa austriackiego, wymagać należy zasadniczych faktów zewnętrznej historii państwa a przywiązywać największą wagę do historii prawa publicznego.

Na egzaminie rządowym sądowym wymagać należy wprawdzie zupełnej znajomości przedmiotów szczególnych w skład tego egzaminu wchodzących, lecz i tu nie należy przywiązywać wagi do szczegółów podrzędnych, lecz głównie badać, czy kandydat przyswoił sobie biegłość w myśleniu prawniczym i czy jest zdolny do swobodniejszego traktowania materii egzaminacyjnej.

Podobnie na egzaminie rządowym politycznym przy egzaminowaniu z „Nauki gospodarstwa społecznego i polityki gospodarstwa społecznego“, jakoteż ze „Skarbowości“, stwierdzić należy przede wszystkim, czy kandydat objął jasno i ściśle pojęcia zasadnicze gospodarstwa społecznego i skarbowego i czy doszedł do samodzielnego poglądu; w taki sam sposób przy egzaminowaniu z prawa państwowego i administracyjnego przywiązywać należy wagę przede wszystkim do znajomości systematyki przedmiotu i nauk podstawowych ogólnych; co się tyczy praktyki rządowej, uwzględnić należy

przede wszystkim stosunki austriackie a więc znajomość prawodawstwa skarbowego austriackiego i szczególnych austriackich urzędów państwa i administracji.

W ogólności przestrzegać trzeba na każdym egzaminie tej zasady, że zadawać należy tylko pytania, dotyczące się samego przedmiotu i na które kandydat kształcący się prawidłowo, może odpowiedzieć. Ile możności unikać należy pytań, wymagających przygotowania się w szczególnym kierunku, np. dotyczących się szczególnych podziałów, szczególnych definicji itp., właściwych tylko jakiejś powadze, lub które tylko w jakiejś szczególnej książce naukowej znaleźć można.

§. 18.

Jeżeli kandydat widocznie zaślabnie podczas egzaminu i z tego powodu żąda przerwania egzaminu, rzeczą jest komisji osądzić, czy na podstawie odpowiedzi do tej chwili danych, ze względem na zaślabnięcie kandydata, można czy nie można wydać sąd całkiem stanowczy i uzasadniony. W pierwszym przypadku wydaje się orzeczenie, w drugim, o ile to jest możliwe, naznacza się kandydatowi termin jak najbliższy do dokończenia egzaminu.

§. 19.

Prezes ma staranie o utrzymanie spokojności i porządku w sali egzaminacyjnej, On ma zapobiegać surowo wszelkiemu zakłóceniu aktu egzaminu przez słuchaczy i według okoliczności zarządzić wydalenie pojedynczych burzycieli spokojności lub w miarę potrzeby wszystkich słuchaczy.

§. 20.

Zasady postępowania, które zachowywane być ma przy naradzie i głosowaniu nad wynikiem egzaminu, podają §§. 25 i 26 rozporządzenia wykonawczego.

Komisarze głosują nad wynikiem egzaminu na posiedzeniu nie jawnem w taki sposób, że każdy egzaminator, młodszy rangą przed starszym, przewodniczący na końcu oświadcza stosownie do ogólnego wrażenia, jakie egzamin na nim zrobił, czy jest za aprobacją, czy za oddaleniem kandydata.

Komisarze egzaminacyjni nie należący do żadnej klasy stopniowej w służbie państwa, oddają swoje wota przed innymi komisarzami, młodszy przed starszym; podobnie z komisarzy należących do tej samej klasy stopniowej, młodszy latami służby głosuje przed starszym.

Dla zachowania tej kolei prezes ułożyć ma odpowiedni spis wszystkich członków komisji i utrzymywać go ciągle w ewidencji. Wykaz ten powinien leżeć w pokoju obrad i on stanowi podstawę porządku głosowania.

Ponieważ każdy komisarz egzaminacyjny oddać ma wotum stosownie do ogólnego wyniku egzaminu, przeto kandydata, który tylko z jednego przedmiotu lub nawet tylko z jednego ważniejszego oddziału jakiegoś przedmiotu dał odpowiedzi niezadawalniające, należy oddalić, chociażby na innych polach okazywał się jak najlepiej przygotowanym.

Trzymać się należy tej zasady, że dobre odpowiedzi nawet na wszystkie pytania nie dają jeszcze prawa do aprobaty „z odznaczeniem“, lecz że do tego potrzebna jest wiedza przewyższająca znacznie miarę dobrego przygotowania i rutyna znakomicie wyrobiona.

Osobiste stosunki kandydata, wpływające na wynik egzaminu, np. niedostateczna znajomość języka egzaminu, choroba podczas przygotowywania się do egzaminu itp. nie mogą być uwzględniane.

§. 21.

Gdy kandydat zdaje egzamin po części w języku nie dla wszystkich komisarzy egzaminacyjnych zrozumiałym (§. 14 instrukcji), dotyczący komisarz ma innym zdać sprawę z tej części egzaminu. W przypadkach takich ci inni komisarze winni wydać sąd głównie według tej części egzaminu, którą rozumieli, oświadczenie zaś kolegi uwzględniać mają tylko o tyle, o ileby jeszcze chcieli się w zdaniu.

§. 22.

Wynik egzaminu oznacza się uchwałą komisji w stopniach „dobrze“, „dostatecznie“ lub „niedostatecznie“, stopień zaś „dobrze“ uważać należy za uchwalony tylko w takim razie, jeżeli żaden komisarz egzaminacyjny nie głosował za stopniem „niedostatecznie“.

Stopień „z odznaczeniem“ przyznany być może dalszą uchwałą komisji egzaminacyjnej tylko w takim razie, jeżeli stopień „dobrze“ został wpród przyznany jednomyślnie.

Wynik głosowania potwierdzić należy w świadectwie z wymiennym uzyskanego stopnia, jeżeli zaś kandydatowi przyznano „odznaczenie“ z dodatkiem: „a to z odznaczeniem z. . . .“.

Prezes wygotowuje świadectwa z wyrażeniem rodzaju, dnia i wyniku egzaminu, jeżeli zaś kandy-

dat został oddalony, dokłada dozwolony mu termin do ponowienia, tudzież włożony na niego w myśl §. 27go rozporządzenia wykonawczego, obowiązek ponownego uczęszczania na wykłady i podpisuje świadectwo razem z innymi komisarzami, którzy w akcie egzaminu uczestniczyli, poczem wyciska się pieczęć komisji.

W blankiecie do świadectw znajdować się ma przy końcu uwaga wyrażająca odcienie stopni.

Jeżeli całkiem lub po części zdawano egzamin nie w języku niemieckim lecz w innym (§. 14 instrukcji), zamieścić należy wzmiankę o tem w świadectwie, jeżeli stosownie do istniejących przepisów i tak już nie wystawia się świadectwa w tym innym języku.

Istotną osnowę świadectwa wpisać należy w książeczce legitymacyjnej kandydata z wyciśnięciem pieczęci komisji.

Świadectwo wręcza kandydatom prezes niezwłocznie po publicznem ogłoszeniu wyniku egzaminu (§. 28 rozporządzenia wykonawczego).

§. 23.

Celem utrzymania w ewidencji kandydatów oddalonych, należy w myśl §. 29go rozporządzenia wykonawczego uwiadamiać niezwłocznie o każdym oddalonym kandydacie, z wyrażeniem terminu ponowienia egzaminu, dziekanat tego wydziału prawnego i politycznego, w którym kandydat stosownie do swojej książeczki legitymacyjnej lub wyzwolenia uniwersyteckiego, pobiera lub w ostatnim czasie pobierał nauki.

§. 24.

Co do każdego kandydata, prezes komisji specjalnej spisuje protokół egzaminu, który zawierać ma wszystkie szczegóły świadectwa egzaminu, wynik głosowania (jednomyślność, większość lub równość głosów), tudzież miejsce na szczególne uwagi.

Na podstawie tego protokołu, prezes wystawia w razie potrzeby duplikaty świadectw, które u góry blankietu oznaczone być mają wyraźnie jako duplikaty. Wystawienie i wydanie takich duplikatów zanotować należy w książeczce legitymacyjnej.

Prezes każdej komisji egzaminów rządowych zapisać winien w rejestrze abecedowym wszystkich kandydatów przez tę komisję egzaminowanych z przydaniem liczby roku egzaminu i numeru protokołu egzaminacyjnego.

§. 25.

Na początku każdego roku kalendarzowego, prezes składa Ministerstwu oświaty sprawozdanie główne z czynności komisji w ubiegłym roku kalendarzowym i dołącza wykaz tabelaryczny kandydatów przez tę komisję egzaminacyjną egzaminowanych. W wykazie tym, którego jeden egzemplarz przesłać należy jednocześnie c. k. Komisji statystycznej głównej, znajdować się mają następujące rubryki:

- a) Rodzaj komisji egzaminacyjnej,
- b) termin odbytych egzaminów,
- c) ogólna ilość egzaminowanych kandydatów,
- d) ilość aprobowanych z podrzędnymi rubrykami:
  1. bez odznaczenia: jednomyślnie i większością głosów,
  2. z odznaczeniem: z wszystkich przedmiotów i z jednego lub z więcej przedmiotów,

- e) ilość oddalonych z rubrykami podrzędnymi:
  1. po raz pierwszy: na rok, i na sześć miesięcy aż do roku,
  2. po raz drugi: (jak wyżej),
  3. po raz trzeci: (jak wyżej),
- f) ogólna ilość aprobowanych i reprobowanych,
- g) język egzaminu,
- h) uwagi.

§. 26.

Instrukcja niniejsza wchodzi w wykonanie od dnia 1. października 1896. Zarazem uchylają się postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z dnia 16. kwietnia 1856, l. 5877 (Dz. u. p. Nr. 54) i reskryptu ministeryalnego z dnia 20. czerwca 1856, jakoteż wszelkie przepisy, tyczące się tego samego przedmiotu, o ile z postanowieniami niniejszego rozporządzenia ministeryalnego zostają w sprzeczności.

Gautsch r. w.

